

Korduskasutusmaterjali kitsaskohad ja võimalused - ehitaja vaade

Eneli Liisma | Merko Ehitus Eesti kvaliteediosakonna juhataja

29.11.2023 | Keskkonnahoidlikud riigihanked

merko

Rajame parema elukeskkonna
Ehitame tulevikku

merko

Ringmajanduse ootused ehitussektorile

Korduskasutus

Ringkasutus

Vahelaod/materjalipangad

**Uus ja üllas kontseptsioon,
kuid tänased mängureeglid ei
vii siin tõenäoliselt oodatud
tulemuseni**

Kus me selle
teemaga täna
oleme?

Ehitusprojekt ja leping
Õigusaktid ja standardid
Tark (tellija, arhitekt, ehitaja)

**Ehitaja võimalused
ringmajanduses on Eestis täna
võrdlemisi piiratud**

Ainult pidurid?
Aga vedurid?

Kas ehitaja ei saa siis kohe üldse
ehitussektori ringmajandusele
kaasa aidata?

**Saab ikka, sest kõik on lubatud,
mis pole keelatud!**

Kuhu
tahetakse
sihtida?

Valitsuse heakskiit 27.04.2021
Kodutöö - Millised eesmärgid
seati ja kuhu nendega täna
jõutud on?

Ehituse pikk vaade 2035

CIVITTA

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Ehituse pikk vaade 2035

7 suurt sammu

Kuhu tahetakse sihtida?

Tabel 17. Strateegiaid ringmajanduse osakaalu parandamiseks. ²⁶⁸

Ringmajandusstrateegiad ehituses

1.	2.	3.	4.
Eelistada hoonete renoveerimist	Taaskasutada materjale	Projekteerida koostvõtmist (ingl design for disassembly)	Kujundada Kohanemisvõimet
Võrreldes uue hoone ehitamisega vähendab olemasoleva hoone renoveerimine või taaskasutamine hoone süsinikusisaldust 50–70%.	Arhitektid peaksid eelistama vastu-pidavaid ja vähest hooldust vajavaid materjale. Kasutusele tuleks võtta materjalipassid. Materjalide taas-kasutamisele tuleks eelistada tervete ehituskomponentide taaskasutust	Projekteerimisel tuleb luua elementide ja komponentide kontrollnimekiri, et tagada komponentide lahtiühendamiseks sobilikud liited. Rakendada korduskasutuse ja ringlussevõtu potentsiaali hindamissüsteemi ja standardeid. Hoonetele tagada dekonstrueerimiseks juurdepääsetavus. Üldine koostvõtmise potentsiaali punktisumma.	Disainerid peaksid arvestama, et hoonete funktsioon, ruumiplaneering ja tehnilised nõudmised muutuvad ajas. Arhitektuur saab need nõudmised täita.

Andmete kogumine on ka ringmajanduse kese. Et luua andmebaasi, kus on ehitustooted, materjalipassid jne, saame kasutada mudelprojekteerimist (BIM).

Ehituse teekaart 2040
Peatükk 2.11 Ringmajandus

Rohetiiger

Senine reaalsus

Arusaam ringmajandusest
ehituses – mineraalse
lammutusjäägi purustamine ja
kasutamine tagasitäitena

**Selle „häkiga“ pikalt ei purjeta
ehk teisisõnu – tagasitäide ei
ole ringlussevõtt!**

Arter kvartal

BREEAM nõuded
Ei sea ehitajale erilisi piiranguid
Tõstavad läbi ressursitarbimise
dokumenteerimiskohustuse
ehitustegevuse teadlikkust

**Rohemärgisega ehitised on
märk teadlikust tellijast**

Arter kvartal

BREEAM nõue puidule ehitusel

FSC/PEFC sertifikaat

Mittekonstruktiivne puit 200 m³

Ajutised ehitused (trepid, kaitse-
elemendid, piirded, raketised)

**30% mittekonstruktivistest
puidust on korduskasutatud**

Puidu kordus- kasutusest

Ajutised ehitused ehk asjad, mida
„tavainimene“ enamasti ei näe

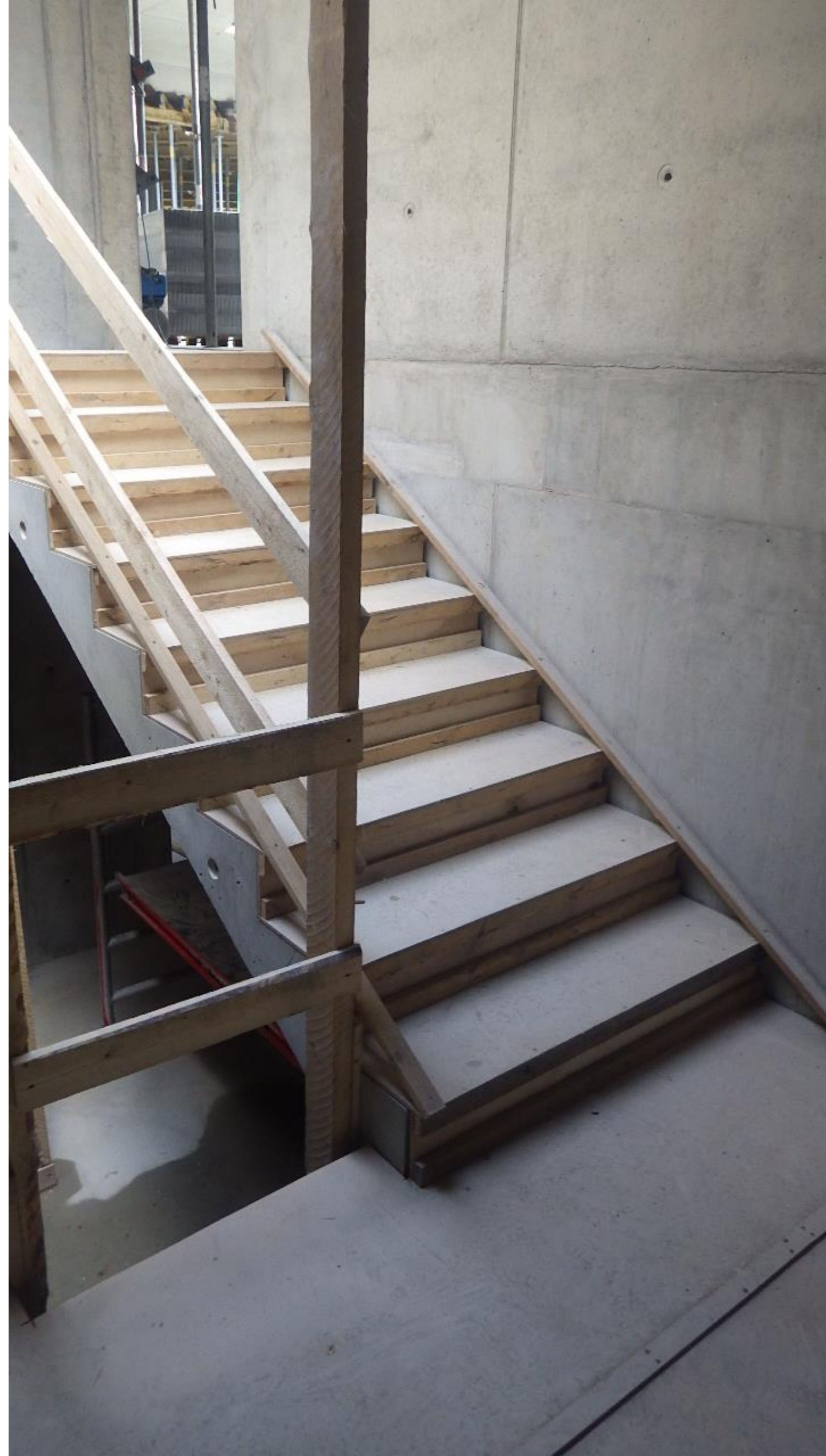
**Soojakupargi puidust
käiguteed, trepid ja piirded**

Puidu kordus- kasutusest

Ajutised ehitused ehk asjad, mida
„tavainimene“ enamasti ei näe

**Valmishitiste kaitsmine
puitplaatidega**

Puidu kordus- kasutusest

Ajutised ehitused ehk asjad, mida
„tavainimene“ enamasti ei näe

**Objekti lõppedes ajutiste
puitehituste kokkupanek ja
suunamine tagasi vahelattu**

Vaheladu Merko näitel

Ajutised ehitused ehk asjad, mida
„tavainimene“ enamasti ei näe

**Varem objektidel kasutatud
puitmaterjal on vahelaos
taaskasutuse ootel**

Puidu kordus- kasutusest

Ajutised ehitused ehk asjad, mida
„tavainimene“ enamasti ei näe

**Uue objekti alguses
soojakupargi sisseseadmine**

Arter kvartal

Betoonisegu 50 000 m³

Materjali nõuetele vastavus

Tootestandardid

**Ehitaja võimalused materjali
korduskasutuse osas siin
lõppevad, edasi on pall
materjalitootjatel ja riigil**

Ringmajandus betooni- tööstuses

AS Betoonimeister
Tehastes on betoonijääkide
taaskasutusseadmed

Eraldatakse betoonimasinat
pesuvesi ja liiva/killustiku segu

**Materjalitootja on leidnud oma
tootmises ringmajanduse
võimalusi**

Ringmajandus betooni- tööstuses

Tsemendiseguvesi suunatakse
tootmisse ja kasutatakse uuesti
– suurendab betoonisegu
töödeldavust

Kogutud killustiku/liiva segu
kasutatakse madalamate
klasside betoonides

**Näide, kuidas ringmajanduse
põhimõtted sihivad nii ärihuve
kui ka toote kvaliteeti**

Betooni ringkasutusest ehitusplatsil

Ajutised ehitused ehk asjad, mida
„tavainimene“ enamasti ei näe

**Ajutised sõiduteed
ehitusobjektidel purustatud
betoonist**

Kvaliteedi valiku põhimõtted

BÜ4 juhised „Betooni pinnad“
Betonipind „AA“ klassiga
*„See eeldab alati uut ja puhas
vormi-/raketise pinnamaterjali“*

**Kõrgemad kvaliteedinõuded
suurendavad sageli
ressursinõudlust**

Uus-Veerenni kvartali park

Ehitusprojektis taaskasutatud
materjalid ja lahendused

Betoonalused – jääb nii,
ei lammuta

Betoonraskused – istumisalused

**Urbanistliku ala teadlik
kasutamine**

Iga „teise ringi“ hoone

Eesti üks esimesi
klaasfassaadiga büroohooneid
sai uue kuue

**Kandekonstruktsioon võeti
uesti kasutusse = märk
targast tellijast**

Aaspere- Haljala teelõik

Freespuru pindamisel
Freespuru stabikihid

Ringmajanduse võimalused
infraehituses on mõnevõrra
konkreetsemad

§ 13. Stabiliseeritud katendikiht

MTM nr 101, Tee ehitamise kvaliteedi nõuded

(1) Stabiliseeritud katendikihid on:

- 1) bituumenstabiliseeritud katendikiht (tähis on *BS*);
- 2) tsementstabiliseeritud katendikiht (tähis on *TS*);
- 3) kompleksstabiliseeritud katendikiht (tähis on *KS*).

(2) Stabiliseeritud segud valmistatakse asfaltbetoonkatte freesimisel saadud materjalist uute materjalide lisamisega või uutest täitematerjalidest.

(3) Stabiliseeritud segude terastikulised koostised peavad vastama käesoleva määruse lisas 11 esitatud nõuetele.

(4) Stabiliseeritud segu valmistamiseks freesitud materjalist võetakse proovid sagedusega vähemalt üks proov 0,5 km kohta. Laboris saadud sideaine sisalduse ja terastikulise koostise andmete alusel määratakse uute lisatavate materjalide vajalikud kogused.

Hange „X“

Ringmajanduse olemasolu
ilmutab end laual olevates
hankedokumentides

**Ehitaja jaoks on ringmajanduse
põhimõtetes veel liiga vähe
konkreetsust**

Väljavõte hankedokumentatsioonist:

Projekteerimine:

...

Taaskasutatavus ja korduvkasutatavus: Tarnitakse materjale, mis on mõeldud ringlussevõtuks või taaskasutamiseks nende eluea lõpus.

...

Ehitamine:

...

Töövõtja peab rakendama **ehitusjäätmete vähendamise meetmeid** ning koostama jäätmekava, mis hõlmab **taaskasutust** ja prügilasse suunatavate jäätmete minimeerimist.

...

Kas see kõik on
päriselt üldse
võimalik?

Näide 1 - Võimalik Saksamaal
Mehrow, 2005

**Doonorhooneks on ca 20-30 a
raudbetoonist korterelamu.
Eeluringutes tuvastati ca 38%
RB konstruktsioone sobilikuks**

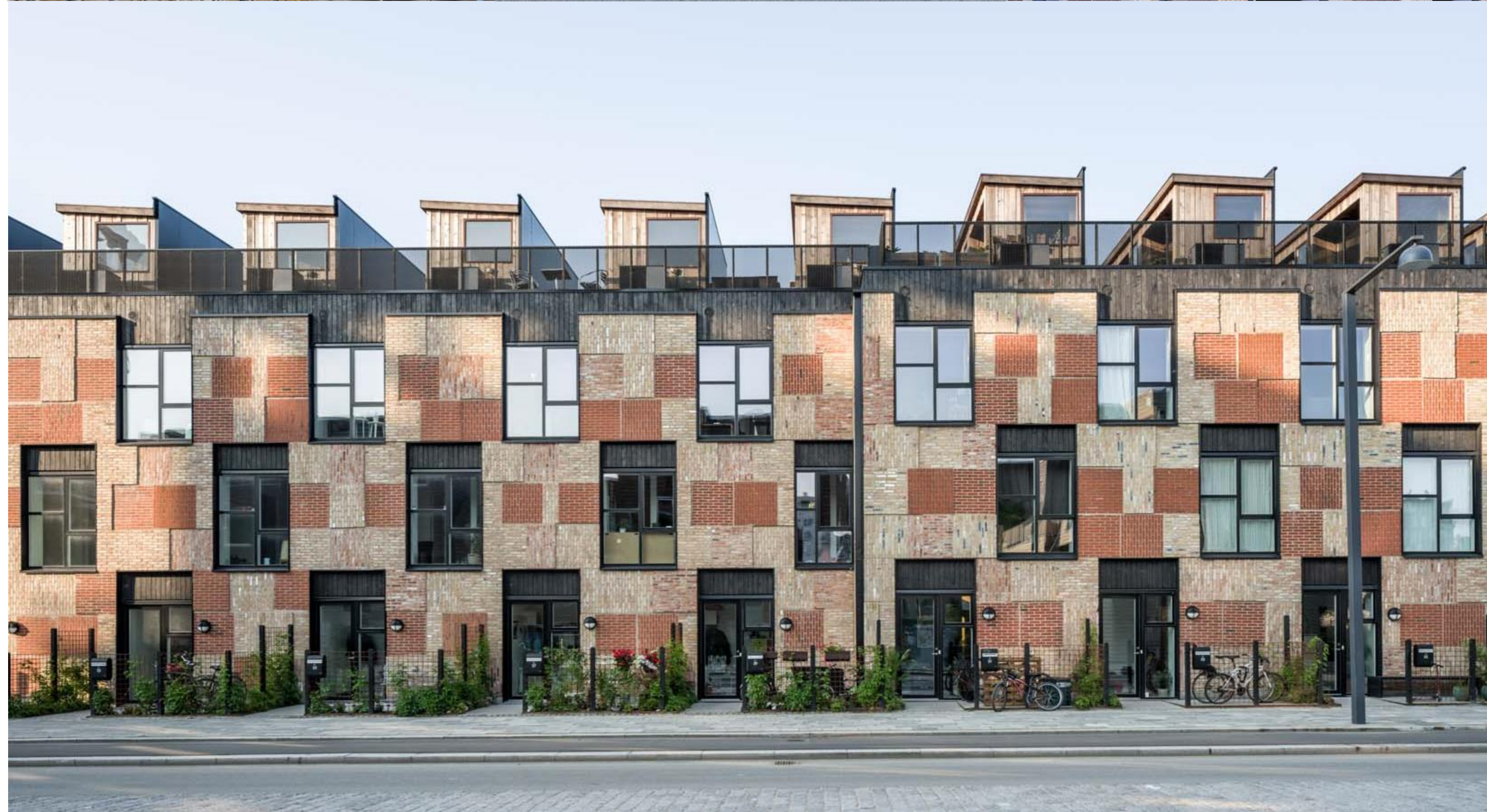

Kas see kõik on
päriselt üldse
võimalik?

Näide 2 - Võimalik Taanis
Kopenhaagen, 2019

**Carlsbergi õlletehase ja vanade
koolimajade tellisfassaadid kui
doonorhoone uuele elumajale**

Kas see kõik on
päriselt üldse
võimalik?

Näide 3 - Võimalik Eestis
Tallinn, 2019

**Kolhoosiaegse kortermaja
tüüpprojekt nr 61 demontaaž,
„elementide“ transport 200 km
ja montaaž Vabaõhumuuseumis**

Kas see kõik on
päriselt üldse
võimalik?

Näide 4 - Võimalik Eestis
Huuksi, 2017

Suvemaja ehitusmaterjal
korduskastusmaterjalist

KODU

14.11.2023, 19:19

Arhitekt ehitas Huuksi mõisa jääkeldri müüridele prügimäelt päästetud asjadest imelise suvekodu

Arhitekt **Toivo Tammiku** ja tema pere töid **Huuksi mõisa** aladele esivanematelt päranduseks saadud metsamaad. Ehkki ühest Eesti kunagisest suurejoonelisemast mõisast annavad veel aimu üksnes mõned lagunenud müürid, on see olnud Tammikute perele ligi paarkümmend aastat unistuste, aga heas mõttes ka hulluste elluviimise koht.

Kadri Tramm
kadri.tramm@maskodu.ee

Aasta puitehitis 2017 nominent.

FOTO: JUTA KÜBARSEPP

KOKKUVÕTTEKS

Ringmajanduse võimalused tuleb ise teadlikult luua

Sellised asjad ei juhtu „nipsust“

Mõistame, et vajalik suund

Mis on need uued mängureeglid?

**Iga osapool peab mõistma,
mis on tema roll selles ning
tegema ära oma osa**

- **Riik** – peaks looma ehitussektori ringmajanduse mängureeglid ja näitama ise eeskuju (mõne näidishoone tellimisel)
- **Lammutusettevõtted/vahelaod** – uus ärisuund ja taaskasutatava materjali tõendus
- **Tellijaja** – teeb teadliku valiku, ilmselt ootab riigilt motivatsiooni (taaskasutuse kontseptsioon on kallim ja võtab rohkem aega!)
- **Projekteerija, arhitekt, järelevalve ja ehitaja** – peavad omandama uued teadmised ja oskused
- Uuest kontseptsioonist lähtuval on võimalik, et tekib ka mõne täiesti uue kompetentsi vajadus (nt teaduslaborid, kontrollasutused, etc...)

Peamine küsimus (ehituses) on alati sama –
Kui midagi peaks juhtuma, siis...

Kes vastutab?

LÕPPSÕNA

Mis on ehitussektoris
ringmajanduse raskuspunkt?
See on – Millest alustada?

**Alustada ei tuleks mitte
piloohoone ehitamisest, vaid
doonorhoonest, mis oleks
piloohooneks lammutamisel
ehk teisisõnu...**

**Kuidas „lammutada“ hoonet,
millest oleks võimalik ehitada?**

Tänan

merko

